

Tockna manecker, söm de kallar för talminetrar å bärinetrar

Dä ä' rent farli't va' dä fens mönna sarters manecker nu för ti'en. Ja, ja' har te å mä hört sä'as, att här fens en maneck, söm kan tala om för en hur pass värmt å hur pass kallt då ä'. Men inte för ja' kan begripa, va' nötta en s'a kunna göra se mä en tocken. För dä vell ja' då sä': ja, om sola skiner, så en kan steka sella på blanke väggana, elle' om en s'ulle komma ut en vacker vente'da" å frysa näsa å se, så en får'na i näven näste gång en snyter se, så kan lä en tocken inte sä', om dä ä' ordentli't gjort, vet ja', va' sella anbelanganes, förståse, å angåanes näsa, så kan lä ingen döktare hjälpa't en gång, när ska'en en gång ä' skedder.

För er, söm ä' okunni'a å inte begriper så möe, så s'a ja' sä' er, att de därninge kallas för talminetrar. - Lä' bli å gör gly å me därbarte, för skole-mästarns pöjke i Ferbärg sa'e, att de heter talminetrar, å han har gått i skolen i mönna år i Jönseping, så dä bor'e lä han veta. - Men här fens en aen sarts manecker, söm kan tala om för en hu'dant väret ä', ifall en ä' så dummer, så en inte begriper se på dä själv, kan veta. De därninge, de kallas för bärinetrar. - Å, stå inte å skratta åt me därbarte, Pär-Pettera-Pära Petter. Ja' s'a sä' de, att ja' sitt or'et mönna gånger. Ja, ja' ä inte så värst slängder i latten, för den stylen hade de inte hettat på nör ja' geck i skolen. Han sto' inte i mi' abbessa-bok i alla fall.

Men dä får ja' då sä' er i alla fall, att den bäste bärineter, söm ja' nöns-tin sitt, ja, dä va' färbara gamle kärmastol dä, för dä grepera allri' utan att dä ble aent vä'r i lufta, nör då small i hönom. Den därninge stolen fens för rexten i Stöckhölm nu för ti'en. Jo', vi hade nått å jämt fått färbar i jora, så köm där en kär hem te öss. Han sa', att han va' döktare i Stöckhölm, å han har vesst nöet sarts vaxkabinett ella va' dä kan va', å han velle prunt ha stolen, för att han va' så grännt målader, sa' han. Ja ja, han feck lä ta'en te slut för trettisex skelling.

Men dä va' inte utan att dä inte ble' lite söckent ätte' kärmastolen, för anbelanganes värst, så vesste vi rakt ingenting aent än va' vi hörde å så å kände själve, på förhann' teminstingens. Å då tänkte vi, att vi s'ulle kunna ge akt ett grännane på Skrikare-Malena - ja, dä ä' ho', söm har så ont utå gekta, å de har allti' sina känningar, söm I vet - men då köm vi snart unnerfunn' mä, att ho' skrek lika dant i alla vä'r, för ho' va' så illa daner ätte' kaffe, å dä s'ulle lin'ra mot gekta, sa' ho'.

Så bar dä inte bätter te - än att kusin min, Josöp i Göljary', Dövebonecken, ni vet, han hade fått se en tocken där bärineter utå en söstersön, söm han hade, söm geck i skolen nöenstäss öppi Uppsala - han så' ut söm e' klocka för rexten. Å så va' dä på dä viset, sir ni, att Josöp va' sköldi' me för en spann röj, å dä hade han vatt i mönna, mönna år, å dä va' lögn, att ja' va' kröpp te å få pängar utå hönom för röjen, så ja sa'e te Josöp - ja, dä kan lä vareveli' människa begripa, att inte kan Josöp begri-

pa se på en tocken mackapär inte, dä ä han för dummer te - så ja' sa'e te Josöp: dä ä' så gött du tar å ger me bärineten för röjen, för annars får ja' allri' betalt utå de, sa' ja'. Ja, hu'v'et dä va', så krija' ja' te me bärineten, å ja' geck hem å ställde öpp hönom söm e' aen klocka på cheffanjern.

Men antingen så va' dä den värste rackare, söm ja' nönstin har sitt, te å göra närr å folk, elle' hade han inte skruva'na i behåll, för dä kan ni ge er på, att när sola stekte så dant, så dä loktade rama flötet om en i svarte skoggen, ja, då kunne dä hetta på å häpna, att han sa', att dä rägnade, å ja' minns särskelt en gång nör dä blåste å starmade så dant, så mina laggårstak flöj å å for ett långt stöcke in i Stockary's socken, ja, då sa'e han, att dä va' nära på longt, sa' han.

Ja' va' tvongen te å passa på en gång, nör ja' geck te körka, å fräja hjälpeprästen hur dädärninga kunne va' fatt. Å då sa'e han te me: du s'a inte bry de så möe om va' han sä'r att dä ä' för tellfället, utan du s'a ta' å ge akt på hönom när han stjer öpp å nör han faller ner. För nör han stjer öpp, ja, då blir dä vackert vä'r då, sa'e han, men nör han faller ner, ja då blir dä rusk å ovä'r då, sa'e han. Ja, ja' sprang då bomshem å feck e' matta framför cheffanjern, för inte velle ja, att han s'ulle slö sönnere se håller, ifall han s'ulle ge se te å trella ner. Å för var eveli tjug ja' va' inne, så bli'a' ja' allti' på bärineten, men ja' kunne allri' si, att han rörde se, inte. Då tänkte ja' söm så, att dä kanske bara va' på kvällana ella på nätterna, nör dä va' mart, söm han kunne visa sina könster, så för vart eveli't knätt ja' hörde se'n, så va' dä ja' söm lesta' me öpp' ur sänga å bli'a' på bärineten, men ja' kunne allri' märka, att han rörde se, inte. Å nör ja' inte iddes längre, så körde ja' öpp käringa te å blia på hönom, men dä va' presis lika när.

Så en kväll frampå senhösten - ja, ge me si, sa' blinda Sara, dä va' i tuårse'n dä, å ja' s'ulle nästingens kunna tro, att dä va' i september måne, ella om dä va' i agusti, för äppelkartana höll just på å bli mojena - så feck vi höra ett farli't alló. Å ja' stötte käringa mi' i si'a så ho' for öpp söm en fällekniv i sänga å skrek te me: Jödde, Jödde, ä' du ifrå' vetet, skrek ho'. Nej, sa' ja', dä ä' allt värre än så, sa' ja', nu s'a du få si, nu har bärineten trellat ner, å bara han inte har sla'et sönnere se, sa' ja', å nu s'a du få si, nu får inte vi in våra 28 travar havre, söm vi har på kvärnalöcka. Å ja' öpp, så framstammen flöj ett långt stöcke utåt gölvet. Men nör ja' köm dit, ja, då va' dä bara Backars rackars pöjkar, söm hade tatt å kastat in en stor sten gönöm fönstert - ja' hade kört dom ifrå äppelträggårn nönna kvällar förut.

Å så en åtte, fjorten dar ätteråt, så ble' dä ett farli't rägnane. Ja, vet I, dä rägnade så, så rägnen sto' söm hasselkäppar i backen ifrå' solas öppgång tess långt åtte' meraften. Å just si sådärninga ve meraftensdass, så köm ja' te å bli'a' på bärineten, å då sto' han å peka på vackert vä'r. Å ja' ble' så senter, så ja' to' bärineten i näven å geck ut å ställde me te mä

hönöm på backen i värsta hållrägnet ja' så'. Å där höll ja' hönöm en lång tjunng - dä va' lä en kvart ella tjuje minuter, så ja' töcker han kunne ha blett rektit gönomvåter - å så fräjade ja' hönöm: känner du inte nu håller, din rackare, att dä rägnar? Ja, ja' va' så senter, så ja' vesste inte va' ja' gjor'e, så ja' to' en bra sten å knacka ut ruta på'n - ja' trodde han inte kunne få luft, kan veta - å så lät ja' hönöm renna så smock fuller mä vat-ten, så dä rann över hönöm, å så fräjade ja' hönöm: känner du inte nu håller din rackare, att dä ä' vått?

Justament i däsamma så köm Josöp steckanes mä snoka si' framför stuveknuten sin. Å ja' vinkade åt Josöp, att han s'ulle kömma te me, å Josöp han köm, han, å så sa'e ja' te Josöp: dä ä' allt en rekti'er mackapär den här. Ha, sa' Josöp. Dä ä' allt en rekti'er mackapär, sa' ja'. Vackert vä'r? sa' han. Ja, dä kunne ja' tro dä, sa' ja'. Ja, I två, I ä' lika dumma bägge två, I passar ihop I, sa' ja'. Å därnä så drämde ja' Josöp i skallen må bärineten - ja, bärineten han flöj så högt öpp i lufta, så ja' trodde, att han allri' s'ulle kömma ner mer igen. Ja, ja tötte, att kärn inte va' bätter vär', nör han kunne ge se te å lura på e' vetier människa ett tocket racka-rety'.

Jödde i Göljaryd

Ordförklaring:

Sarter, sorter; *kållt*, kallt; *ska'en*, skadan; *gly*, spe, narr; *lä'bli*, låt bli; *abbesabok*, abcbok; *färfara*, farfars; *grepera*, slå fel; *prunt*, prompt, ovillkorligt; *söckent*, tomt, väckte saknad; *mackapär*, tingest; *hu'v'et*, hur vuret, hur vulet, hurudant; *krija*, kriga; *närr*, narr; *flötet*, flottet; *skoggen*, skuggan; *longt*, lugnt; *tjunng*, stund, momang; *vareveli*, varenda; *mart*, mörkt; *lesta'*, listade, smög; *iddes*, orkade, brydde mig om; *alló*, *halló*, oväsen; *senter*, ond, vred; *snoka*, näsan; *vär*, värd.